ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΠΡΑΞΗ - ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΣΙΛΕΡ

«Μαρία Στιούαρτ»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Σίλερ έγραψε τη «Μαρία Στιούαρτ» 5 χρόνια πριν από τον θάνατό του. Ήταν τότε 41 χρόνων.

Όπως και ο Γκαίτε, ο Σίλερ άρχισε τη λογοτεχνική του καριέρα σε μία ατμόσφαιρα γεμάτη απαισιοδοξία και επαναστατικά αισθήματα. Το πρώτο του έργο «Οι ληστές» αντικατοπτρίζει αυτή την εποχή, που εξωραΐζει τους κάθε λογής επαναστάτες, όταν εμάχοντο την τυραννία και τις ραδιουργίες των κρατούντων.

Όλα αυτά φαίνονται και στο σημαντικό του έργο «Ντον Κάρλος» και στο «Βαλενστάιν», που από πολλούς θεωρήθηκε εφάμιλλο με τα ιστορικά δράματα του Σαίξπηρ.

Η «Μαρία Στιούαρτ» δημοσιεύτηκε στα 1800. Είναι αξιοσημείωτο πως ο Σίλερ έγραψε έργα με ήρωες όχι Γερμανούς.

«Ο ίδιος ομολογεί ότι επηρεάστηκε πολύ από τις αρχαίες ελληνικές τραγωδίες. Με τα ιστορικά πρόσωπα δεν γράφει ιστορία. Γράφει για την προσωπική τους τραγωδία, για το ατομικό τους πρόβλημα, που έχει άμεση σχέση και με τη θέση τους και με την εξουσία τους».

Το θέμα, όμως, είναι πως κανείς σήμερα δεν ενδιαφέρεται για τους βασιλικούς οίκους της Αγγλίας. Το θέμα των βασιλικών οίκων της Αγγλίας και της Σκωτίας δεν έχει τίποτε να δώσει στον σημερινό θεατή. Μπορεί ο Σαίξπηρ να έδωσε πολλά του έργα με αυτό το θέμα, αλλά εκεί αλλάζουν τα πράγματα.

Υπάρχει ένα ισχυρό κέντρισμα για τον θεατή που βλέπει τον «Μάκβεθ», τον «Άμλετ», τον «Βασιλιά Ληρ». Και αυτό είναι τα ανθρώπινα πάθη, που είτε κρύβονται κάτω από ένα βασιλικό στέμμα είτε κάτω από τα κουρέλια ενός ζητιάνου είτε μέσα στη φιλοσοφία ενός νεκροθάφτη, παραμένουν ίδια και αναλλοίωτα.

Το πάθος της Ελισάβετ και η πανουργία της για την εξόντωση της Μαρίας Στιούαρτ είναι μία συνηθισμένη ιστορία, που αφορά στη λατρεία της εξουσίας ως το έγκλημα. Απουσιάζουν, όμως, οι ανθρώπινες αντιδράσεις, οι τύψεις, το αίμα, που δεν «ξεπλένεται με όλα τα αρώματα της Αραβίας», τα φαντάσματα που έρχονται με το δάσος που περπατάει, όλη αυτή η ποίηση του Σαίξπηρ, που καθηλώνει τον θεατή. Ο Σίλερ ρεαλιστικά οδηγεί την Ελισάβετ στο έγκλημα.

Ο Σαίξπηρ φτάνει ως την ανάλυση του πάθους με μεταφυσικές αγωνίες, ως τη λαχτάρα για τη ζωή ενός ανθρώπου, που δίνει όλο το βασίλειό του για ένα άλογο.

Έτσι, το έργο του Σίλερ περιορίζεται στην αντιπαλότητα δύο γυναικών, στην προσπάθεια να ταπεινώσει η μία την άλλη, καίτοι η Στιούαρτ είναι η πιο ανίσχυρη, που τελικά πληρώνει με τη ζωή της, καθώς λέει και η ιστορία.

Όπως όλους τους δραματογράφους, ο ρομαντικός θρύλος που έχει το όνομα της Μαρίας Στιούαρτ παγίδεψε και τον Σίλερ στο έργο αυτό, που τελικά περιορίστηκε σε μία πονηρή μονομαχία θανάτου για να υπερισχύσει, όπως πάντα, ο πιο δυνατός.

Έτσι και η ερμηνεία του έργου αποτελούσε ανέκαθεν πόλο έλξης δύο πρωταγωνιστριών του θεάτρου. Ένα δίδυμο θεατρικής ερμηνείας, δύο ηθοποιοί με προσόντα προσέγγισης όσο το δυνατόν αυτής της αιματηρής ιστορικής στιγμής (Κυβέλη - Κοτοπούλη, Βάσω Μανωλίδου - Μαίρη Αρώνη - Θάλεια Καλλιγά - Αλέκα Παΐζη, Αντιγόνη Βαλάκου - Νέλλη Αγγελίδου). Ή κάτι, για να ευθυμήσουμε και λίγο, σαν ντιμπέιτ Γιωργάκης - Κωστάκης, που τελικά νικητές θα βγουν και οι δύο προς τέρψη των προσδοκώντων οφέλη δυστυχισμένων ακροατών.

Αλλά για σοβαρευτούμε, φέτος είχαμε στους ρόλους Ελισάβετ - Στιούαρτ δύο από τις καλύτερες ηθοποιούς μας, την Μπέττυ Αρβανίτη και τη Ρένη Πιττακή. Η Μπέττυ Αρβανίτη υποδύεται την Ελισάβετ και η Ρένη Πιττακή τη Μαρία Στιούαρτ.

Η Μπέττυ Αρβανίτη, μ' εκείνο το ιδιαίτερο στους ρόλους της, τόνισε την ισχυρή προσωπικότητα της Ελισάβετ και τη μοχθηρή της αναμονή μέχρι που να παγιδέψει την αντίπαλό της. Δεν μεγαλοποίησε τίποτα, που να υποδηλώνει το μίσος της για τη Στιούαρτ. Ήταν μετρημένη στον ρόλο της.

Η Ρένη Πιττακή, όπως πάντα, μεγάλη ερμηνεύτρια, κάτι που συνεχίζει τη σχολή του Κουν, τη συγκράτηση της λεπτομέρειας, τη συναισθηματική φόρτιση, χωρίς να εξωτερικεύεται με πλεονασμούς και προσπάθειες για δραματοποίηση του κάθε τι. Μία ερμηνεία, που απ' ό,τι έχω δει σ' αυτόν τον ρόλο με εντυπωσίασε πολύ.

Ο Δημοσθένης Παπαδόπουλος (Μόρτιμερ) αρκετά καλός σ' έναν ρόλο, που θα τον έλεγα πολύ δύσκολο και εντυπωσιακό.

Ο Μπάμπης Σαρηγιαννίδης (Πόλετ) είχε τη δύναμη και τη σιγουριά.

Ο Νίκος Αρβανίτης (Μπάρλι) με συνέπεια στο ρητορικό του ρόλου του και ο Αλ. Μυλωνάς (Λέστερ) αρκετά καλός σ' έναν δισυπόστατο ρόλο.

Αρκετά καλοί και ο Γιάννης Ροζάκης, η Αλεξάνδρα Παντελάκη, ο Δημήτρης Γεωργαλάς, καθώς και ο Γιώργος Γραμματικός.

Η σκηνοθεσία του Νίκου Μαστοράκη άλλη μία επιτυχία για την πάντα ενδιαφέρουσα δουλειά του, καθώς και η ενδυματολογική συνέπεια με το έργο, του Μετζικώφ.

Ελισάβετ και Μαρία Στιούαρτ, δύο αιώνιες μονομάχοι για την εξουσία και το τσεκούρι του δήμιου πάνω απ' τον λαιμό της απροστάτευτης ρομαντικής.